

ABRAHAM-MOISES

Gizaundien artean aundienetariko bat dogu Abraham. Kaldea'ko Ur errian jaio ta asi zan, baiña txikitatik zan Jaungoiko bakarraren jarraitzailea eta Ur bere errian jainko asko gurtzen ziralako, bere barruan Jainko bakarraren deia zomau eban: “Urten egizu zeure erri eta etxetik eta ZOAZ neuk esango dautzudan erri batera. Ikusten dozuz zeruko izarrak? Ikusten dozuz ondartzako areak? Ba zure ondorengoak izarrak eta areak baiño ugariagoak izango dira”.

Urten eban Abraham'ek bere erritik eta Kanaam lurraldera joan zan.

Erriak sortu ziran aldia zan, K.a.'ko bi millagarren urte ingurua, artzaiñen sasoia. Makpelá dolmen bat da.

Kanaam'etik Ejipto'ra joan ziran bere ondorengoak, goseak eroanda eta Ejipto'n ugaritu ziran, Faraon'em menpean. Ondoren orretatik datoz gaurko iru erlejiño. Judatarrek, Islan'darrak eta kristiñauak. Judatarrek asko ez dirala jakiñik, kontuak egiten ba'doguz, milla milloi baiño apur bat gitxiago dira islandarrak eta beste milla milloi baiño geitxuago kristiñauak, bien artean bi milla milloi, mundurik erdia. Orra or Abraham'eri Jainkoak sortu dautson erri ugaria!

Baiña Abraham'ek eta ondorengoak erria eratu bagerik itzi eben eta barriro entzun eban Moises'ek bere barruan Jainkoaren deia: “Entzun dot Ejipto'n ni Erriaren garrazia. ZOAZ eta atera egizu nire erria Faraon'en menpetik”.

Eta atera eban Jaunaren Erria Ejipto'tik Moises'ek. Ondo agertzen dau ori Charlon Heston zinegilleak “Amar Aginduak” bere filmean.

Baiña Ejipto'ko Aginterria mundu aretako indartsuena zan eta ez zan gauza erreza izan Moises'en egitekoa.

Azkenean atera eban eta basamortuan lortu eban Jainkoaren Erria erri izatea, bere mundu-ikuspegi bereizia eukitea, eta gaur arte iraun daben legeak berari ezartea. Ez dau orrenbeste ikutirik izan Sortaldeko mundu onetan beste erri batek, erromatarrek eurak be ez. Moises izan zan edestia aldatu eban gizaundia eta aldatu be onerako.

Noz urten eban Erriak Ejipto'tik? Ez dakigu ziur baiña antza dagoanez, K.a. XV gizaldian izan zan eta Ejipto, amarkada batzutarako beintzat, makalduta itzi eban jazokizun orrek, lotsatuta geratu ziran eta orduko edestilariak Israeldarrak erbesteratu egin ebezala diño.

Moises Ejipto'n bertan azi zan jakintzaz ondo orniduta, baiña berak naiago izan eban erritarren joputzagaz bat egin. Emen Bibliak Horeb mendian Moises'ek ikusi eban sasiaren jazokizuna dakar, sutan egoan sasia, baiña iñoz erreten ez zana. Urreratu zan Moises eta Jainkoaren deia entzun eban: “ZOAZ ater atera nire erria Ejipto'tik”.

Urten eben ba, basamortura eta eldu ziran Sinai mendira. Antxe emon eutsozan Jainkoak amar aginduak erriarentzat, gaurarte balioko dira amar aginduak, gaurko sortaldean agindu bizi-biziak doguzanak.

Berrogei urte egin ebezala basamortuan diño Bibliak, baiña ez aitzu zenbaki ori, berrogei, sinbolikoa dala.

Bidean izan ebazan matxinaddak: “Obeto gengoan Ejipto'ko azak eta porruak jaten emen gosez ilten baiño”. Buru ziran Dan eta Abiron lurak iruntzi ebazan.

Legeak edo Torah ori liburuetan idatzita geratu zan, Bibliaren lenengo bost Liburuetan:

Aziera edo Jenesis lenengoa. Onek munduaren asierea agertzen dau, baita Israel'ena be, eta jokabide garbia ta Jainko bakarra iragarten dauz.

Bigarrena Urteera da eta onek Ejipto'ko jopu-egoerea agertzen dau eta 21-23 ataletan Amar Aginduak iragarten dira, joputza iñoz ez dala izango zazpi urtetik gorakoa eta beste lege batzuk zeaztuten dauz. Erriak ospatuko dauzan jaiak be or agertzen dira.

Torah'en Irugarren liburua Lebitiko da eta jauretxeko serbitzaile ziran Lebi leiñukoan egitekoak idazten dauz, osasun-aginduak be bai (janari garbiak eta zikiñak), seksu aginduak be bai: Senideakaz ezkontea debekadu, seksu aginduak be bai: Senideakaz ezkontea debekadu, seksu bardiñekoazko ezkontzea eta piztiakaz seksu-artu-emonak galazo... Lurraren jabea Jainkoa dala diño eta ondorenak ateraten dauz, esaterako jubileoa, eta bedeinkapenak eta madarikapenak dakaz.

Laugarren liburua zenbakiena da eta lenengo leiñu bakoitxean zenbat diran agertzen dau (aspergarria da), basamortuko bizimodua, eta Lur-eskiñiaren lenengo eskuratzek.

Bostgarren liburua Deuteronomia edo Bigarren legea da eta Moises'en berbaldi lez agertzen dira esandako gauza asko. Shema deritxen berbaldietan agertzen dira lege guztiak: “Entzun Israel...» Moises'en eriotzeagaz amaitzen da.

Ona emen Torah orren aundi-aundia:

1) Gizona jarten da danaren gaiñean, Jainkoaren irudi eta antzeko dala.

2) Beste kosmogonietan agertzen diran mitoak eta Jainkotxuak alboratzen dauz, jainkotxu orreik, beste errietan gurtuak, izadiaren gauzak dirala esaten da, ez Jainkoak, esaterako izarrak.

3) Mundua ona dala diño, asiera liburuan bertan eta lana ez da agertzen zigor lez eginbear lez baiño.

4) Edestia ontzat artzen dau, jazokizun okerrak ukatu bagerik, esaterako Kain'ek Abel iltea.

5) Jainko bakarra onartuaz, oitura onak ezarten dauz erlejiñoaren ikuspegitik. Irudiak egitea debekatzen dau, idolatria alboratzeko. Gure salbamena Jainkoaren ontasunetik dator.

Lan txalogarria, benetan Moises'ek munduarentzat, gaur arte, bete eban zeregiña.

OLAZAR'tar Martin'ek